

JUMĂTATE VIS ȘI ILUZIA RISIPEI DE SINE

Confruntat cu himera veșniciei și fascinat de jocul care promite înveșnicire, sau cel puțin iluzia acesteia și care dă sentimentul eliberării de presiunea tiranică a timpului, poetul ajunge, uneori, să se grăbească încet, căutând temeinicia după vechiul adagiu latin *festina lente*. Într-o astfel de afirmare a creației sale se înscrie Tatiana Rădulescu. Deși debutează în timp ce își făcea studenția la Facultatea de Litere din București, publicând versuri în revista „Familia” din 1975, ea își întârzie apariția primului volum mai bine de un deceniu, până în 1987, când îi este tipărită cartea de poeme *Liniștea aerului*, distinsă apoi de Asociația Scriitorilor din Iași cu Premiul „Mihai Eminescu” pentru debut. Însă în ciuda succesului, abia peste mai bine de un deceniu se decide poeta să-și adune textele în volum și tipărește două cărți deodată, *Oaspetele de piatră* și *Iluzia risipei de sine*, apărute amândouă în același an, 1998, la Editura „Eminescu”, instituție prestigioasă cândva, prin care destinul așeza încă o dată creația Tatiane Rădulescu sub semnul poetului național. Între timp, ea colaborează cu versuri, cronici literare și cronică plastică la „România literară”, „Viața românească”, „Luceafărul”, „Poesis”, „Contemporanul”, într-un exercițiu necesar de întreținere a condiției spirituale prin dialogul cultural.

Întâmpinată favorabil de critică, *Liniștea aerului* are coerență mitopoetică și forță imagistică de sorginte expresionistă. Evitând sentimentalismul, poeta fascinată totuși de iluzie își proiectează ipostazele lirice într-un mod dinamic prin succesiunea motivelor viața ca teatru, arborele emblematic, singurătatea, criza de identitate, proiecția celuilalt. În orizontul cărții, se armonizează simbolurile naturii originare cu acelea ale spațiului citadin asimilat devenirilor interioare.

Distinct configurate, în virtutea schimbării unor etape de creație, cele două cărți publicate în 1998 etalează o evidentă variație a viziunii poetice. În *Oaspetele de piatră*, autoarea continuă traseul poeziei din cartea debutului: poemele reflectă mozaicul straniu al existenței, dând sugestia sfârșitului marcat de gravitatea spunerii, de unde se insinuează compasiunea și drama. Într-o atmosferă stranie, egal susținută de-a lungul cărții, Tatiana Rădulescu proiectează o autobiografie lirică reflectând condiția umană marcată de o suferință trăită cu noblețe și grație. Prin tematică și disponibilitatea receptării, autoarea se orientează înspre o estetică a urâtului, relevând „florile” răului existenței, într-un orizont selectiv al decorului. Motivele cele mai frecvente – trupul martirizat prin propria-i condiție, frigul, rana, masca, întunericul, descompunerea, soarele orb, străinul, dublul etc. – dobândesc valențe simbolice, înscrise cu o căutată originalitate în perspectiva „lumii ca teatru”. Un ritual al suferinței se adecvează unei

existențe citite în notele tragicului, însă deznodământul tragic prefigurat pare să fie doar o apocalipsă la scară redusă, confecționată într-o viziune înclinată să perceapă îndeosebi aspectele derizorii ale vieții cotidiene, care ar ascunde în fond o moarte lentă. Un surplus de sensibilitate dramatizează evenimentul apelând frecvent la accente expresioniste: „Te costă păgubitor de mult / curajul de a-ți inventa o identitate. / Nu poți lua decât / o fâșie de existență / transcrisă întotdeauna / cu sângele altuia. / Protocolul zilei / te face tot mai nisipos: chiar biciul nu-l / mai simți când incizează tranșee pe piele” (*Identificare*).

Surprinde transpunerea conviețuirii cuplului erotic în această tonalitate ce acordă grație prin cultivarea irealului: „Vei reveni acasă / prea prin labirinturi majore / înalt și neguros. Vocea ta / va celebra tăcerea în noile ore. // Și ne vom îndura reciproc făptura / în stare să iubească mult / vom șuiera silabele atingerii / noi înșine paznici ai unui ținut / de umbre înțelepte [...]” (*Insectar*). Trăind o „tandă înstrăinare” (*Jurnal de noiembrie*), poeta mărturisește, în compensație, o impresionantă sete de tandrețe, exprimată prin preluarea unui vers (motiv) arghezian, pentru a-l monta într-o variantă proprie semnificativă în privința condiției umane considerată sub semnul suferinței: „Iartă-mă, frate, am fugit de pe cruce./ Ascunde-mă în inima ta, primește-mă-n sângele tău” (*Romanitate amară*). Prin urmare, poezia se constituie ca un dialog continuu, cu sine sau cu celălalt, martorul vieții desemnat adeseori prin „oaspetele de piatră”, care trimite, între altele, la instanța morală supremă și înseamnă metafora structurată a universului liric din această carte și emblema conștiinței revelatorii și frustrante.

A treia carte de poeme a Tatiane Rădulescu, *Iluzia risipei de sine*, aduce o cardinală schimbare de imagine: notele dramatismului sfâșietor se sting, iar personajul liric, deși aflat într-o lume contorsionată și problematică, se configurează drept un căutător al frumuseții care acceptă legea „risipei de a înflori în țărână”, așadar nobila umilintă a condiției umane. Înnoirea universului liric pornește de la înlocuirea „oaspetelui de piatră” cu divinitatea generoasă care cuprinde întreaga lume. Invocarea divinității, prelungită în dialogul cu Dumnezeu, în tradiția psalmilor arghezieni ai credinței, aduce împăcarea personajului liric cu propria-i condiție în texte care dau măsura posibilităților autoarei: „Aștept ca foșnetul pădurii să îmi pătrundă plămada, / proaspătă clorofilă să-mi cheme tot sângele din agonii. / Ci, Doamne, mă adună din risipă și vii, / împacă în mine și vânătorul și prada”, imploră poeta, care stăruie să își aducă îngerii aproape, de asemenea în buna tradiție a „poemelor cu îngeri” din poezia noastră: „Vino aproape, îngere, / și surpă în mine / aburindă a simțurilor

cetate“ (ciclul *Sigillii*, 6). O performanță pe acest traseu tematic o constituie superbul poem care deschide ciclul *În camera căptușită cu plută*, prin configurarea motivului angelic caracteristic pentru universul și spiritualitatea autoarei: „Cu pupilele oboseite fixezi / cadența roților dințate / cum desfac un trup nenăscut, / jumătate vis, jumătate... // A venit îngerul la cină / lăsând să-i picure din rană must cald. / Făgăduielile, căldura palmei, haloul / albastru al cuvintelor sale / se rostogoleau în urmă, pe încinsul asfalt. // Acum somnul alunecă de pe mine / ca pielea șarpelui gonit din Paradis / și din articularea silabelor aud suspine / care mă cheamă în vulcanic abis“. Îngerul Tatiane Rădulescu impresionează printr-o transfuzie de trăire (suferință) omenească de o intensitate care sugerează pasiunea arzătoare în proximitatea confundării erosului cu tanaticul. Îngerul de aici este dublul celest al poetei, care îi preia trăirile pentru a permite confesarea lor tensionată și esențială. Dar, în *Iluzia risipei de sine*, poeta disociază în mod deliberat registrele stilistice: poezia de notație contrastează cu structurile de tip clasic, care par să fie variațiuni pe o temă de Rilke, meditația religioasă și fiorul naturist coexistă sub semnul unui estetism asumat!

În volumului *Chip nevăzut* (2001), publicat în colaborare cu poeta Magdalena Constantinescu (stabilită la München), Tatiana Rădulescu prelungeste traseul liric din *Iluzia risipei de sine*: poezia acordă sens lumii armonizând-o, îmblânzind-o așadar, precum odinioară cântarea lui Orfeu. În secțiunea intitulată *Orașul iubirii*, Tatiana Rădulescu grupează poezii în parte cu temă religioasă, imnuri pascale, precum și poezii în care iubirea este încadrată de ample volute imagistice, cu o libertate a mișcării secundată de o sintaxă riguroasă. Obsesia transpunerii lumii în text nu face decât să pecetluiască imaginea ace-

Ștefan Luchian – *Sălciile*

tea cu imaginea idealizată a poetei, care asimilează existența metamorfozând-o prin desprinderea de real: „Pleoapele ritmează versurile poemului / care se zbat între pietre, între borne. / Noi am uitat din prea multă iubire / noima îndemnului / de-a ne acoperi cu aripi de flăcări enorme. // O, trupuri vii, mereu îndrăgostite-n cădere / și în urcuș, / pe gleznele începutului dureroase; / mi-e dor să vă suport fluiditatea de miere / ce mi se-așază muzical între oase“ (*Provincia din suflet*). Versurile Tatiane Rădulescu exprimă o conștiință modernă fascinată de regăsirea orizontului cosmic și de cântarea dimensiunii sacre a existenței, demers în care primul loc îl deține eflorescența visării practicate de poetă, ca într-o primejdioasă pe cât de frumoasă risipă iluzorie de sine.

Ion Roșioru

UN PROZATOR VIGUROS

Dincolo de timp (Editura „Pallas Athena“, Focșani, 2006) e cea de a cincea carte a tumultuosului Daniel Dincă și ea cuprinde cinci povestiri, una mai interesantă decât alta. Forța de transfigurare a realului aparent anost e colosală: totul, dar absolut totul, își află corespondențe în zona miraculosului pe care conveniențele cumiști ne fortează clipă de clipă să-l ignorăm sau să-l bagatelizăm. Prozatorul, dublat fericit de un poet și de un dramaturg pe măsură, cu fiecare frază așternută pe hârtie, se dovedește un passeur ingenios, inspirat și temerar, pe care frontiera dintre viață și vis, sacru și profan, rațional și ireal, real și fantastic, luciditate sterilă și nebunie creatoare, au încetat să-l mai sperie. În *Broscuța*, de pildă, întâlnim un întreg evantai de tribulații intrinseci unei iubiri imposibile, ajunsă parcă la crepuscul de karmă,

perspectiva contopirii androginare a actanților erotici manifestându-se întocmai ca sarcinile electrice din același sens și supunându-se orbește destinului ineluctabil, hybrisul desăvârșindu-și imperturbabil lucrarea sa misterioasă. Love-story-ul lui Horia și Sabine e, de fapt, drama ieșirii din vârstă când imaginația eidetică e încă un datum natural, demers rimând cu prăbușirea într-un abis existențial. Bărbatul refuză deliberat fericirea pentru că intuiește că-n spatele acesteia nu mai există decât vidul. El simte teribil pericolul alienării și respinge tot ceea ce ar echivala cu o trădare: șansa unei cariere universitare l-ar rupe de iarba verde de acasă, iarba sub rădăcinile căreia își aude strămoșii zvâcnind roural, după cum și o iubire nesăbuit de puternică ar echivala cu o cantonare a generalului în particular și, deci, ar îngusta